

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui

2021-09-29 Nr. S-127

DĖL PROJEKTO NR. XIVP-857

Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG) ekspertai išnagrinėjo Lietuvos Respublikos Lietuvos kultūros tarybos įstatymo Nr. XI-2218 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIV-857, palygindami jį su galiojančiu Lietuvos Respublikos Lietuvos kultūros tarybos įstatymu (toliau – LKT įstatymas) ir kitais su LKT veikla susijusiais dokumentais. Teikiame EKG ekspertų išvadą.

1. Pritariame Lietuvos Respublikos Seimo Teisės departamento pateiktai išvadai dėl projekto Nr. XIV-857, kad šiuo projektu siūloma pakeisti daugiau kaip pusę straipsnių (8 iš 14), todėl **visas teisės aktas turėtų būti dėstomas nauja redakcija.**

2. **Projektas Nr. XIV-857 neišsprendžia esminių LKT įstatymo trūkumų**, kuriuos būtina taisyti:

2.1. Nei LKT įstatyme, nei jo keitimo projekte nėra net užuominos apie regioninį kultūros projektų finansavimo modelį, nenurodomos regioninės kultūros tarybos, atrenkančios apskrityse finansuotinus projektus pagal LKT programą „Tolygi kultūrinė raida“. Šių regioninių kultūros tarybų sudarymą tiesiogiai koordinuoja LKT, tačiau LKT įstatyme regioninių tarybų sąsaja su LKT nėra įvardyta, nors jos iš esmės atlieka LKT padalinių apskrityse funkcijas.

2.2. Projektas Nr. XIV-857 nekeičia itin sudėtingos ir daugelio kultūrininkų kritikuojamos LKT sudarymo tvarkos, kuri apibrėžta LKT įstatymo 8 straipsnyje „Tarybos rinkimai“: 1) iš pradžių atrenkama 14 rinkėjų, kuriems nekeliama jokie reikalavimai dėl kultūrinės kompetencijos, tarp jų privalo būti tautinių mažumų atstovas; 2) antrajame etape rinkėjai išrenka 20 kandidatų į Tarybos narius; 3) paskutiniame etape kultūros ministras kartu su prie ministerijos sudaryta Lietuvos kultūros ir meno taryba iš rinkėjų pasiūlytų 20-ies kandidatų atranka tik 10, tarp kurių vienas privalo būti tautinių mažumų atstovas. Kyla klausimas, kodėl tik tautinių mažumų atstovas turi išskirtines teises sudarant tiek rinkėjų sąrašą, tiek Tarybos narių sąrašą, kai tautybė nėra susijusi su kultūrine kompetencija, o Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnis nurodo, kad žmogui negalima teikti privilegijų dėl jo tautybės. Kita vertus, LKT įstatyme įtvirtinta Tarybos narių rinkimo tvarka, kuri nesivadovauja atskirų kultūros ir meno sričių atstovavimo principu, neužtikrina kompetencijos ir tolygumo priimant sprendimus dėl įvairių kultūros ir meno sričių finansavimo. Tai lemia, kad skirstant LKT lėšas sritys neturi pastovios kvotos ir proporcingo jų suderinimo, papildomai tenka samdyti ekspertus projektų atrankai, kai kitose šalyse šių blogybių išvengiama, nes lemiamus sprendimus priima pagal atskiras kultūros sritis sudarytų ekspertinių komisijų nariai, deleguoti atitinkamos srities organizacijų (žr. Estijos KRF skirstymo modelį). EKG siūlo tobulinti LKT formavimo modelį, sukuriant atskiras ekspertines funkcijas atliekančias kultūros ir meno sričių komisijas, kurių narius rinkti atitinkamos srities organizacijos, kultūros ar mokslo įstaigos, o pagrindinę Tarybą sudarant iš kiekvienos srities ekspertų komisijos atstovų (žr. priede siūlomą kultūros ir meno sričių komisijų sąrašą).

2.3. LKT įstatyme užsimenama, kad atrenkant galutinę Tarybos narių sudėtį (8 straipsnio

11 dalis), taip pat atrenkant ekspertus (10 straipsnio 1 ir 5 dalis) vadovaujamosi kultūros ir meno sritimis, tačiau šios užuominos lieka nereikšmingos, nes niekur nėra apibrėžta kultūros ir meno srities sąvoka, nepateiktas tų sričių sąrašas arba bent nuoroda apie tai, kas tokį sąrašą turėtų sudaryti.

2.4. Dar vienas esminis LKT įstatymo trūkumas (į kurį neatkreipė dėmesio projekto Nr. XIV-857 rengėjai) – neaiškiai ir net prieštaringai įstatymu apibrėžta LKT sandara. Pirma, pagal LKT įstatymo 5 straipsnio 2 dalį kolegialus valdymo organas yra *Tarybos narių susirinkimas*, tačiau jo funkcijos nėra aiškiai ir nedviprasmiškai įvardytos (7 straipsnyje išvardijami tik Tarybos narių susirinkimo svarstomi ir sprendžiami klausimai, bet ne funkcijos); tuo tarpu LKT įstatymo 4 straipsnyje aiškiai nurodomos *Tarybos* funkcijos, kai *Taryba*, matyt, suvokiama kaip visa institucija. Antra, LKT įstatymo 9 straipsnis apibrėžia *Tarybos* posėdžių tvarką, bet niekur nėra nustatyta *Tarybos narių susirinkimo* posėdžių tvarka, taigi lieka neaišku, kaip organizuojami Tarybos narių susirinkimai. Trečia, LKT įstatyme visiškai neužsimenama apie kolegialius sprendimus priimančias regionines kultūros tarybas, kurios taip pat turėtų būti LKT sudėtyje. Ketvirta, LKT įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje kaip vienasmenis valdymo organas įvardijamas *Tarybos pirmininkas ir Tarybos administracija*, tačiau 11 straipsnio 2 dalies 2 papunktyje nurodoma, jog Tarybos administracija „įgyvendina Tarybos valdymo organų sprendimus“ – reiškia, ji pati negali būti valdymo organu. Šiuos LKT sandaros, funkcijų ir veiklos organizavimo neaiškumus ir prieštaravimus būtina išspręsti tobulinant LKT įstatymą.

2.5. Atkreipiame dėmesį, kad LKT įstatymo 5 straipsnyje nurodoma, kad Tarybos veikla organizuojama vadovaujantis kultūros ministro įsakymu tvirtinamu viešai skelbiamu Tarybos metiniu veiklos planu, kuriame turėtų būti nustatyti Tarybos veiklos bei finansuojamų kultūros ir meno sričių prioritetai, uždaviniai ir rezultatų vertinimo kriterijai. Tačiau iki šiol Tarybos veiklos planas neturėjo tokios svarbos, o prioritetai ir vertinimo kriterijai buvo skelbiami ne jame, bet kitame kasmet kultūros ministro įsakymu atnaujinamame dokumente – Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairėse, apie kurias LKT įstatyme neužsimenama. Šis dokumentas, kurio projektas LKT svetainėje kasmet skelbiamas (išskyrus kažkodėl 2021 m.), o jame numatomi ne tik prioritetai ir vertinimo kriterijai, bet ir atskiroms programoms skiriamos lėšų kvotos, kultūrinei visuomenei yra bene svarbiausias. Kadangi EKG T raštu 2021-09-29 Nr. SN-126 pasiūlė išsaugoti Kultūros rėmimo fondą, todėl siūlome tobulinant LKT įstatymą į jį įrašyti Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gaires ir apibrėžti LKT vaidmenį rengiant šį dokumentą.

Apibendrinami EKG T ekspertų išvadas, siūlome iš esmės keisti LKT įstatymą parengiant naują jo redakciją.

PRIDEDAMA. Etninės kultūros globos tarybos siūlymas dėl LKT sudarymo atsižvelgiant į kultūros ir meno sričių atstovavimo principą, 1 lapas.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Etninės kultūros globos tarybos siūlymas dėl LKT sudarymo atsižvelgiant į kultūros ir meno sričių atstovavimo principą

Etninės kultūros globos taryba siūlo tobulinti LKT formavimo modelį, sukuriant atskiras ekspertines funkcijas atliekančias kultūros ir meno sričių komisijas, kurių narius rinktų atitinkamos srities organizacijos, kultūros ar mokslo įstaigos, o pagrindinę Tarybą sudarant iš kiekvienos srities ekspertų komisijos atstovų.

Siūlome išskirti šias kultūros ir meno sritis, kurių kiekviena pasižymi specifinėmis ypatybėmis:

1. Architektūra
2. Dizainas
3. Vizualieji menai (dailė, fotografija)
4. Scenos menai (teatras, cirkas)
5. Muzika
6. Šokis
7. Literatūra
8. Mėgėjų menas
9. Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas
10. Kultūros paveldas (nekilnojamas ir kilnojamas)
11. Atminties institucijos (muziejai, archyvai, bibliotekos)
12. Tarpdisciplininis menas

Į šį sąrašą nepatenka kino sritis, kadangi kino srities projektus finansuoja ne LKT, o Lietuvos kino centras.